

Eksamensprojekt

Kursistnavn: _____

Kursistnummer: _____

Fag	Niveau	Vejleder
Historie	b	Emil Risbjerg Nielsen
Religion	c	Emil Risbjerg Nielsen

I henhold til Eksamensbekendtgørelsens § 20, stk. 5

”Jeg bekræfter herved med min underskrift, at opgavebesvarelsen er udarbejdet af mig. Jeg har ikke anvendt tidligere bedømt arbejde uden henvisning hertil, og opgavebesvarelsen er udfærdiget uden anvendelse af uretmæssig hjælp og uden brug af hjælpemidler, der ikke har været tilladt under prøven”

Du må gerne skrive under på din computer

_17november2018_____

Dato

Underskrift kursist

Opgaven afleveres via mail til ep@kvuc.dk senest den 20. november 2018 kl. 08:00.

Opgaven må kun afleveres ÈN GANG

Mustafa Kemal. En symbol for modernitet og anti-religion

Hvilke metoder anvendte Mustafa Kemal i oprettelsen af den tyrkiske republik og hvilke længerevarende konsekvenser har de haft for landets befolkning – bl.a. under den nuværende Tyrkiets præsident Recep Tayyip Erdogan?

Metodeafsnit

Til opgavens besvarelse har jeg draget nytte af den dybere indsigt jeg har fået gennem religionsfaget, til bedre at forstå religionens betydning i henholdsvis det osmanniske rige, og den tyrkiske republik, og de begreber der bruges til at beskrive dens rolle i samfundet. Historiefaget har ydet en bredere forståelse af den historiske periode, samt evnen til at drage perspektiver til nutiden. Jeg vil i denne opgave gøre brug af den kildekritiske metode i forbindelse med Mustafa Kemals taler.

Problemstillinger og besvarelser

Problemstilling 1: Hvordan fik Mustafa Kemal indflydelse?

Mustafa Kemals militærtjeneste, og især hans sejr over grækerne i 1915 gjorde ham populær hos folket, og han udnyttede sine retoriske evner til at få endnu flere tilhængere. Det osmanniske rige havde tradition for at have én stærk leder – og det var det republikken også fik.

Problemstilling 2: Hvilke motivationer og ideologier lå der bag Atatürks politik, og hvordan kommer disse til udtryk i hans taler til landets befolkning?

Mustafa Kemal var tilhænger af 'vestlige' moderne, sekulære værdier – i stærk kontrast til kalifatets maksimalistiske styre. Samtidig var han stærkt nationalistisk. Hans offentlige synspunkter på fordelene ved en moderne stat efter vestlig forbillede har også været præget af nødvendigheden af at styrke landets økonomiske og geopolitiske stilling.

Problemstilling 3: Tre vigtige politiske bevægelser: hvad var deres formål, og hvilke konsekvenser – dengang og nu – har de haft for samfundet?

- a) *Med uddannelsesreformen i 1924, ville Kemal modernisere det tyrkiske folks tankegang. For at gøre dette blev der grundlagt sekulære skoler over hele landet, som underminerede både den gamle elites monopol på uddannelse, samt mindskede de religiøse skolars indflydelse på folket.*
- b) *En modernisering af det tyrkiske sind var ikke nok – det ydre skulle med. Forbuddet mod religiøs tøj i 1934 skulle ifølge Mustafa Kemal være et opgør med det underudviklede osmanniske rige; moderne (vestligt) tøj skulle passe sammen med moderne værdier – men der var også andre hensigter med reformen, og ikke alle var begejstrede.*
- c) *I 1931 udtalte Kemal sig om at det tyrkiske sprog var af afgørende betydning for den tyrkiske (borgers) identitet. En kampagne blev til som søgte at presse minoriteter til at tale tyrkisk, og forbyde andre sprog. Efternavnsloven fra 1934 fulgte, som tvang alle, inklusiv græske, armenske og kurdiske minoriteter til at tage et tyrkisk efternavn. Dette har givetvis styrket nogle borgers fællesfølelse, mens andre er blevet tvangsassimileret eller undertrykt.*

Diskussion

Det er svært at tale om Tyrkiets historie uden at nævne Atatürk, 'tyrkernes fader' - men hvordan fik han så stor indflydelse som han gjorde, som pro-vestlig, religiøs minimalist? Først og fremmest gennem militære sejre, først mod grækerne og siden mod de allierede vestlige magters pres for at dele det osmanniske rige efter 1. verdenskrig. Skønt der kan sættes spørgsmålstegn ved æren i nogle af hans krigshandlinger (de voldsomme tab blandt især armenske befolkninger kan nævnes), så har det - sammen med hans nationalistiske ideologier - givet Kemal den status, som gjorde at han i første omgang blev valgt til ledende stillinger i det nye styre. Som denne opgave vil illustrere, så har hans evne til at styre fortællingen om det nye Tyrkiet, og hans rolle som dens efterhånden enevældige leder af et-partis-republikken, ganske sikkert haft en betydning for hans greb om magten. Ligeledes kan nævnes, at der i landet ikke har været tradition for andet end en enevældig leder i flere hundrede år – i stedet for en religiøs leder i form af en sultan/kalif, var der nu en sekulær præsident, uden et egentligt demokrati.

Kemal talte ofte og flittigt om nødvendigheden af sine mange (i nogle tilfælde drastiske) reformer. I Atatürks 2. Tale i byen Kastamonu 30. august 1925¹ bekræfter Atatürk sine hensigter med samfundsreformerne: at skabe et moderne samfund. I samme tale beklager han den status som kvinder har i det traditionelle, kønsopdelt, islamiske samfund – at kvinder nedgøres mener han svækker hele nationens stolthed og status. Islam nævnes ikke direkte, men der er tale om tildækning af bl.a. et tørklæde, som var forbundet med religiøs beklædning. Hans tale i Akhisar senere på året², som henviser til debatten om fez'en og religiøs påklædning³, viser at Atatürk ikke blot ser det nødvendigt at sekularisere landet, men at efterligne de vestlige lande, som han ser som værende mere moderne. Hvad der ligger bag ordene, er at landet efter mange års konflikter er fattigt og uciviliseret – og flere af de europæiske stormagter har gang i større koloniseringsprojekter i området, som Tyrkiet potentielt kunne være i fare for at blive en del af.⁴ Her var det en fordel at ligne stormagterne, for at fremstå som en potentiel allieret, i stedet for som et let bytte. Mens Kemal beskriver det som tvingende nødvendigt at føre en ny stil, undlader han at beskrive faren direkte og eksplicit, formentlig for ikke at virke svag eller såre folks stolthed.

Forbuddet mod religiøs tøj har sandsynligvis været en fortsættelse af den tankegang som illustreres af ovenstående taler – at der var mindre fare for at blive koloniseret af Vesten hvis landet allerede fremstod 'civiliseret'. Men det er vigtigt at understrege at bruddet med den traditionelle beklædning også betød et brud med religiøse traditioner – og sendte dermed et klart signal til Kemalisternes modstandere blandt de gamle Islamiske magtstrukturer (som i forvejen ikke var tilfredse med det nye styre)⁵. I praksis har det været en måde at udelukke maksimalister fra indflydelse, fordi deres holdninger var øjeblikkeligt tydelige.

Ud fra talen i Kastamonu kan man udlede at Atatürk så tørklædet som et symbol på Islams undertrykkelse af kvinder i Tyrkiet.

Man kan diskutere hvorvidt man fjerner undertrykkelsen ved at fjerne symbolet; men man kan konstatere at der skete en stor udvikling i forhold til hvor mange kvinder der kom i uddannelse, og

¹ Deniz Kitir "TYRKIET" side 53 ("Mine herrer, formålet med reformerne..... virkelighed.")

² Deniz Kitir "TYRKIET" side 54 ("Snakken om vi skal tage hat på eller ej er ubetydelig.")

³ Deniz Kitir "TYRKIET" side 49 ("Efter forbuddet mod at bære fez kom et generelt dekret om")

⁴ Deniz Kitir "TYRKIET" side 54 ("Den civiliserede verden er meget længere fremme.....")

⁵ Deniz Kitir "TYRKIET" side 49 ("Men den røde tråd var angrebet på islam...") (også nævnes i talen)

fik offentlige roller – også politiske.⁶ Debatten om religiøs påklædning, og især kvinders tørklæde fortsætter i den grad i dag. Erdogan har for eksempel hævet forbuddet mod at bære tørklæde på offentlige institutioner i Tyrkiet.⁷

Det store værk med at revolutionere uddannelsesystemet er måske det vigtigste af Kemals reformer. Under det osmanniske rige, foregik næsten al uddannelse gennem et Islamisk perspektiv; kun ca.10% af befolkningen havde en uddannelse, og skoler var forbeholdt eliten.⁸ Ved at grundlægge sekulære, gratis skoler, landet over, med et regeringsgodkendt pensum⁹, havde Atatürk mulighed for at afmontere den islamiske magtstruktur, samtidig med at han kunne forme borgernes verdensperspektiv efter sine egne nationalistiske, minimalistiske ideologier – det var et paradigmeskift. Der blev især lagt vægt på uddannelse som et middel til at opnå ligestilling for kvinder – som antydte tidligere, var dette ret vellykket.

Der var dog – i moderne historikers øjne – ulemper ved at lade Kemal skrive historiebøgerne (og lade sine skoler undervise i dem), da hans nationalistiske idéer gav anledning til 'alternative' historiefortællinger om det tyrkiske sprogs oprindelse og (stærkt overdreven) betydning i verden.¹⁰

Ét sprog - til udelukkelse af andre. Det osmanniske rige regerende tidligere over mange befolkninger, med ligeså mange forskellige sprog. Atatürk anerkendte kun ét af dem som Tyrkiets fællesmål. Dette har givet sammenhængskraft rent geografisk (og sandsynligvis socialt) – og har sikkert forenklet det bureaukratiske værk. Men det har også udelukket en større gruppe af minoriteter, herunder kurdere og armenere, som aktivt blev undertrykt og skilt fra deres kultur gennem sprogassimilation. Prisen for en nationalistisk sammenhængskraft og fastholdelsen af store landområder, var en fortsat undertrykkelse af minoriteter. De voldelige metoder som blev brugt til at knuse al modstand, har sat dybe spor, og konflikterne fortsætter endnu.

Perspektivering og konklusion:

Atatürks reformer skabte på flere områder stort fremskridt på relativt kort tid – især uddannelsesreformen var særdeles effektiv og, for det meste, til gavn for samfundet. Dog meget af Atatürks politik skabt farlige konflikter i både det korte og det lange løb. At især den sekulære samfundsomstilling blev gennemtvunget oppefra og ned, undertiden ved brug af vold¹¹, har udover at have kostet mange menneskeliv i Kemals tid, muligvis også gjort det nemmere for Erdogan at vinde flere point ved at genindføre maksimalistisk, endda islamistisk politik. Tyrkisk politik er i dag stadig stærkt påvirket af populistiske og nationalistiske ideologier.¹² Mens det ikke længere er forbudt at tale kurdisk, så lever konflikten mellem den tyrkiske statsmagt mod f.eks.

⁶ Deniz Kitir "TYRKIET" side 89 og 90 ("I 1935 var 4,6% efter valget i 2007 udgjorde kvindernes andel i parlamentet 9,1%")

⁷ <https://news.nationalgeographic.com/news/2013/10/131011-hijab-ban-turkey-islamic-headscarf-ataturk/>

⁸ http://www.historiensverden.dk/404.php?uri=/historisk_tema/moderne_verden/europas_historie/tyrkiet_fra_osmannisk_sultanat_til_republik/tyrkiet_under_ataturk

⁹ http://www.historiensverden.dk/404.php?uri=/historisk_tema/moderne_verden/europas_historie/tyrkiet_fra_osmannisk_sultanat_til_republik/tyrkiet_under_ataturk

¹⁰ Deniz Kitir "TYRKIET" side 50 ("Atatürk selv ofrede mange kræfter på emnet, han rejste...")

¹¹ Deniz Kitir "TYRKIET" side 58 og 59

¹² Deniz Kitir "TYRKIET" side 78 og 81

det kurdiske mindretal stadig. Erdogan har, for eksempel, fængslet lederne af de kurdisk-venlige politiske partier (samt mange journalister), samt for nylig sendt tropper over den syriske¹³ grænse for at angribe kurdiske befolkninger på den anden side.¹⁴ Dette til trods for at kurdiske tropper er USA's vigtigste allierede i kampen mod Islamisk Stat i Syrien.

Erdogan er en slags Atatürk med modsat fortegn, da han repræsenterer det modsatte af Atatürks minimalistisk og pro-vestlige ideologier. Han er nationalist – men i stedet for at tale om skabelsen af et moderne Tyrkiet, søger han mod et osmannisk narrativ om et nyt empirie.¹⁵ Modsat Atatürk, bruger Erdogan islamiske referencer i sine taler, og har derved genindført maksimalisme i den offentlige debat. Samtidig forsøger han at efterligne Atatürks ikoniske stil, som patriarkisk landsfader. Desværre lader det til at han gør brug af de samme autokratiske teknikker, da hans retorik ligeledes er bakket op med vold, og et løbende opgør med ytringsfriheden, med økonomisk fremskridt som undskyldning.

Litteraturliste

- "Tyrkiet" Historie, religion, samfund af Deniz Kitir 3 udgave 2014.

- "Mellem øst og vest" fra osmannerriget til det moderne Tyrkiet af Lene Jeppesen og Peter Seeberg 1. udgave 1998.

Hjemmeside: Denstoredanske.dk/Tyrkiet – sociale forhold

<https://faktalink.dk/titelliste/tyrkiets-nyere-historie>

www.moderneverden.dk/historisk_tema/moderne_verden/europas_historie/tyrkiet_fra_osmannisk_sultanat_til_republik/tyrkiet_under_ataturk

<https://news.nationalgeographic.com/news/2013/10/131011-hijab-ban-turkey-islamic-headscarf-ataturk/>

<https://www.berlingske.dk/kronikker/erdogans-droem-om-en-genskabelse-af-osmannerriget>

Kildesæt

- Atatürk tale i byen Kastamonu den 30. august 1925 uddrag fra Deniz Kitir "TYRKIET" Historie, religion, samfund. 3 udgave 2014.

- Atatürk tale i byen Akhisar den 10. oktober 1925 uddrag fra Deniz Kitir "TYRKIET" Historie, religion, samfund. 3 udgave 2014.

¹³ <http://nyheder.tv2.dk/udland/2017-08-05-tyrkiet-sender-flere-kampvogne-til-den-syriske-graense>

¹⁴ <https://www.nytimes.com/2018/01/21/world/middleeast/turkey-syria-kurds.html>

¹⁵ <https://www.berlingske.dk/kronikker/erdogans-droem-om-en-genskabelse-af-osmannerriget>